МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВІННИЦЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ
Сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 (ISO 9001:2015, IDT)

Кафедра економіки та міжнародних відносин

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення вченої ради
05.05.2025
протокол № 06, п. 5

ВВЕДЕНО В ДІЮ
Наказ від 05.05.2025 № 85

ПОЛІТИКА ЗАЙНЯТОСТІ ТА РИНОК ПРАЦІ / EMPLOYMENT POLICY AND LABOR MARKET

РОБОЧА ПРОГРАМА

Ступінь вищої освіти	«бакалавр» /	«bachelor»
Галузь знань	23 «Соціальна робота» /	«Social work»
Спеціальність	232 «Соціальне забезпечення» /	«Social welfare»
Освітня програма	«Соціальне забезпечення» /	«Social welfare»

Вінниця 2025

Розробник: Богацька Наталія, кандидат економічних наук, доцент

Гарант освітньої програми «Соціальне забезпечення» - Мартинова Лілія, доктор економічних наук, професор

Обговорено та схвалено:
на засіданні кафедри економіки та міжнародних відносин від 04.04.2025 протокол № 05;
на засіданні вченої ради факультету економіки, менеджменту та права від 15.04.2025 протокол № 04.

Рецензенти:
Мельничук Оксана, кандидат економічних наук, доцент
Бєсєда Ігор, директор ТОВ ФІРМА «СКОРВІДЕР «АВТО» ЛТД

Редактор: Фатєєва Т.
Комп'ютерна верстка: Шуляк Н.

Підп. до друку 22.05.2025 р. Формат 60x84/16. Папір офсетний
Друк ксероксний. Ум. друк. арк. 1,97.
Обл.-вид. арк. 1,65.Тираж 2. Зам. № 177.

Редакційно-видавничий відділ ВТЕІ ДТЕУ
21000, м. Вінниця, вул. Хмельницьке шосе, 25

І. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Мета вивчення освітнього компонента.

Формування у здобувачів вищої освіти сучасного економічного мислення і системи спеціальних економічних знань щодо аналізу та планування важливих показників господарської діяльності підприємств з урахуванням чинників зовнішнього та внутрішнього середовища його функціонування. Оволодіння навичками щодо застосовування методів збору інформації; використання статистичної, методичної та нормативної бази системи зайнятості населення та безробіття; аналіз та пояснення актуальних процесів у соціальній сфері; пошук інформації з різних джерел для розв'язання фахових задач; вміння застосовувати свої знання для фахового консультування споживачів послуг з питань зайнятості та ринку праці.

Результати вивчення освітнього компонента, його місце в освітньому процесі.

Результатом вивчення освітньої компоненти є оволодіння навичками щодо застосовування методів збору інформації (аналіз документів, опитування та спостереження); використання статистичної, методичної та нормативної бази системи соціального захисту населення; використання базових знань про принципи соціальної політики та шляхи соціального забезпечення населення; аналіз та пояснення актуальних процесів у соціальній сфері та соціальному забезпеченні; пошук інформації з різних джерел для розв'язання фахових задач; Аналізувати застосовувати свої знання для фахового, консультування споживачів послуг соціального забезпечення; ефективно працювати як індивідуально, так і у складі міждисциплінарної команди фахівців.

Результатом вивчення освітнього компонента «Політика зайнятості та ринок праці» для освітньої програми «Соціальне забезпечення» є формування комплексу компетентностей:

- **інтегральна компетентність:**

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної діяльності соціального забезпечення або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

- **загальні компетентності:**

ЗК 5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 10. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 12. Здатність працювати в команді.

ЗК 13. Здатність до міжособистісної взаємодії.

- **фахові (спеціальні) компетентності:**

СК1. Здатність аналізувати суспільні процеси пов'язані з соціальним розвитком держави.

СК 2. Знання і розуміння нормативно-правової бази стосовно соціальної роботи та соціального забезпечення.

Програмні результати навчання здобувачів з освітнього компонента «Політика зайнятості та ринок праці» полягають:

РН 3. Застосовувати методи збору інформації: аналіз документів, опитування та спостереження.

РН 4. Вміння застосовувати статистичну, методичну та нормативну базу системи соціального захисту населення.

РН 9. Виявляти готовність до взаємодії з колегами по роботі, приймати управлінські рішення в організації роботи виконавців.

РН 19. Ефективно працювати як індивідуально, гак і у складі міждисциплінарної команди фахівців.

Міждисциплінарні зв'язки: програма упорядкована відповідно до анотації освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів, базується на вивченні нормативних дисциплін, як «Соціальна та демографічна статистика».

Критерії оцінювання результатів навчання

Критерієм успішного проходження здобувачем вищої освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання освітнього компоненту. Мінімальний пороговий рівень оцінки варто визначати за допомогою якісних критеріїв і трансформувати його в мінімальну позитивну оцінку використовуваної числової (рейтингової) шкали (табл. 1.1).

Таблиця 1.1 – Критерії оцінювання результатів навчання

Рівні компетентності	**За шкалою ДТЕУ**	**Критерії оцінювання**
1	2	3
Високий (дослідницький)	90-100	Має обгрунтовані та всебічні знання з освітнього компоненту, вміє узагальнювати та систематизувати набуті знання; самостійно знаходить джерела інформації та працює з ними; проводить власні дослідження, може використовувати набуті знання та вміння при розв'язанні задач.
Достатній (частково-пошуковий)	82-89	Володіє навчальним матеріалом, вміє зіставляти та узагальнювати, виявляє творчий інтерес до предмету, виконує завдання з повним поясненням та обгрунтуванням, але допускає незначні помилки; може усвідомити нові для нього факти, ідеї.
	75-81	Володіє визначеним програмою навчальним матеріалом; розв'язує завдання, передбачені програмою, з частковим поясненням.

Елементарний (репродуктивний)	69-74	Володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні; може самостійно розв’язати та пояснити розв’язання завдання.
	60-68	Ознайомлений з навчальним матеріалом, відтворює його на репродуктивному рівні; виконує елементарні завдання за зразком або відомим алгоритмом.
Низький (фрагментарний)	35-59	Ознайомлений та відтворює навчальний матеріал на рівні окремих фактів та фрагментів матеріалу; під керівництвом НПП виконує елементарні завдання.
	1-34	Ознайомлений з навчальним матеріалом на рівні розпізнавання та відтворення окремих фактів.

Для очної (денна, вечірня) форми навчання поточна робота оцінюється в 100 балів, підсумковий контроль (екзамен) оцінюється в 100 балів.

До екзамену допускаються всі здобувачі вищої освіти, які набрали за результатами поточної роботи протягом семестру 60 балів.

Результат підсумкового контролю (екзамен) з освітнього компоненту для здобувачів очної форми навчання визначається як середньоарифметична сума балів поточної роботи та екзамену.

Кращим здобувачам, які повністю виконали програму з освітнього компоненту, виявили активність в науково-дослідній роботі за відповідною тематикою, стали призерами студентських олімпіад, виступали на конференціях та за результатами поточної роботи набрали 90 і більше балів, науково-педагогічний працівник має право виставити результат екзамену без опитування (при усному екзамені) чи виконання екзаменаційного завдання (при письмовому екзамені).

Результат підсумкового контролю (екзамен) з освітнього компоненту для здобувачів заочної форми навчання оцінюється в 100 балів, відповідно до Положення про організацію освітнього процесу від 17.06.2024 № 08 (зі змінами від 25.11.2024, протокол №12).

Згідно з цим же Положенням здобувач вищої освіти, який не погоджується з оцінкою, отриманою під час підсумкового контролю, має право в день оголошення результатів звернутися із заявою на ім’я директора з проханням апеляційного перегляду оцінки.

Обсяг освітнього компонента в кредитах та його розподіл (тематичний план)

Назва теми	Кількість годин				Форми контролю	Бальна оцінка
	Усього годин / кредитів	з них				
		лекції	практичні/ лабораторні заняття	самостійна робота здобувачів		
Тема 1. Зайнятість та ринок праці в економічній системі	7	2	2	3	П, В	3
Тема 2. Соціально-економічна сутність ринку праці	7	2	2	3	Д, КТ	3
Тема 3. Населення і трудовий потенціал суспільства	**12**	**2**	**4**	**6**		**6**
Тема 3.1. Економічна характеристика населення	7	2	2	3	П, В	3
Тема 3.2. Сутнісна характеристика трудового потенціалу	5		2	3	РМГ, Д	3
Тема 4. Пропозиція робочої сили на ринку праці	**12**	**2**	**4**	**6**		**6**
Тема 4.1. Пропозиція на ринку праці	7	2	2	3	П, В	3
Тема 4.2. Особливості пропозиції на ринку праці	5		2	3	РМГ, Д	3
Тема 5. Попит на робочу силу на ринку праці	**12**	**2**	**4**	**6**		**6**
Тема 5.1. Характеристика попиту на ринку праці	7	2	2	3	В, Д	3
Тема 5.2. Фактори впливу на попит на ринку праці	5		2	3	РПЗ, КТ	3
Тема 6. Формування ціни робочої сили на ринку праці	7	2	2	3	П, В	3
Тема 7. Людина на ринку праці	**12**	**2**	**4**	**6**		**6**
Тема 7.1. Вибір професії та профорієнтація	7	2	2	3	П, В	3
Тема 7.2. Кар'єрні можливості на ринку праці	5		2	3	РМГ, Д	3

Тема 8. Безробіття як елемент ринку праці	**12**	**2**	**4**	**6**		**6**
Тема 8.1. Безробіття: суть, причини, види	7	2	2	3	П, В	3
Тема 8.2. Поняття безробітного та його правовий статус	5		2	3	Т, Д	3
Тема 9. Зайнятість як соціально-економічна складова ринку праці	**12**	**2**	**4**	**6**		**6**
Тема 9.1. Сутність зайнятості населення	7	2	2	3	П, В	3
Тема 9.2. Форми та види зайнятості	5		2	3	РМГ, РЗ	3
Тема 10. Регулювання на внутрішньофірмовому ринку праці	7	2	2	3	Д, Т	3
Тема 11. Гнучкість ринку праці	7	2	2	3	П, В	3
Тема 12. Економічні моделі ринків праці	**12**	**2**	**4**	**6**		**6**
Тема 12.1. Сучасні моделі ринків праці	7	2	2	3	П, В	3
Тема 12.2. Особливості моделей ринків праці	5		2	3	Д, Т	3
Тема 13. Активна та пасивна політика держави на ринку праці	**12**	**2**	**4**	**6**		**6**
Тема 13.1. Політика держави на ринку праці	7	2	2	3	П, В,	3
Тема 13.2. Методи державної політики праці	5		2	3	РМГ, Д	3
Тема 14. Профспілки на ринку праці	7	2	2	3	П, РМГ	3
Тема 15. Інтеграція України на світовий ринок праці	**12**	**2**	**4**	**6**		**6**
Тема 15.1. Трудова мобільність на світовому ринку праці	7	2	2	3	П, В	3
Тема 15.2. Глобалізація на світовому ринку праці	5		2	3	РМГ, Д	3

Тема 16. Регулювання міжнародного ринку праці	7	2	2	3	П, РМГ	3
Тема 17. Особливості національного ринку праці	7	2	2	3	П, В	3
Індивідуальне завдання	16			16	ІЗ	22
Разом	**180/6**	**34**	**52**	**94**		**100**
Підсумковий контроль	**Екзамен**					

Перелік умовних позначень форм контролю та оцінка їх у балах:

В – відповідь на практичних заняттях – 1 бал.

РПЗ – розв’язання практичних завдань – 2 бали.

УД – участь у дискусії – 2 бали.

КТ – комп’ютерне тестування – 1 бал.

Т – тестування – 1 бал.

РЗ – розв’язування задач – 2 бали.

РМГ – робота в малих групах – 1 бал.

Д – доповідь – 2 бали.

П – презентація – 2 бали.

ІЗ – індивідуальні завдання – 22 бали (курси на платформі Prometheus, Едера або на інших сервісах – 10 балів; участь у наукових заходах: публікація наукової статті – 12 балів / публікація тез доповіді - 6 балів).

Загальна сума за поточну навчальну роботу (аудиторну та самостійну) за семестр – 100 балів.

ІІ. ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Зміст освітнього компонента (теми програми).

Тема 1. Зайнятість та ринок праці в економічні системі

Характеристика основних категорій та понять: «зайнятість», «політика зайнятості», «економіка праці», «праця», «ринок праці», «робоча сила». Методи управління суспільною працею та особливості їх використання. Елементи і функції ринку праці. Структура, типи, форми і сегменти ринку праці. Основні концепції аналізу сучасного ринку праці. Праця як сфера життєдіяльності та її аспекти. Характер праці та чинники, що його визначають. Види праці. Праця як чинник суспіль ного виробництва. Задоволеність працею та її структура.

Тема 2. Соціально-економічна сутність ринку праці

Умови виникнення ринку праці. Функції ринку праці (суспільного поділу праці, інформаційна, посередницька, відтворювальна, стимулююча, оздоровлююча, регулююча). Види ринку праці (частковий, тіньовий (нерегульований), регульований. Сегментація ринку праці. Основні сегменти ринку праці: – територіальні, демографічні, національні, галузеві, функціональні, професійно-кваліфікаційні, освітні, соціальні, часові, юридично-правові; первинні незалежні робочі місця, первинні підлеглі робочі місця, вторинні робочі місця.

Тема 3. Населення і трудовий потенціал суспільства

Тема 3.1. Економічна характеристика населення

Населення як суб'єкт економічних та інших суспільних процесів і явищ. Відтворення населення, його природний і механічний рух. Структура і розміщення населення України. Поняття працездатності, працездатного населення, трудових ресурсів, економічно активного населення.

Тема 3.1. Сутнісна характеристика трудового потенціалу

Соціально-економічна характеристика трудових ресурсів. Стан і структура трудових ресурсів. Джерела поповнення трудових ресурсів. Баланс трудових ресурсів України. Трудовий потенціал та його показники. Компоненти трудового потенціалу. Фактори, що впливають на трудовий потенціал. Розширене відтворення населення, трудових ресурсів. Формування робочої сили: природне відтворення населення; організація професійної підготовки.

Тема 4. Пропозиція робочої сили на ринку праці

Тема 4.1. Пропозиція на ринку праці

Вузький та широкий підходи до визначення попиту та пропозиції на ринку праці. Поняття сукупної пропозиції робочої сили. Схема зайнятості робочої сили. Джерела сукупної пропозиції робочої сили. Потоки пропозиції робочої сили. Структурно-функціональний аналіз пропозиції робочої сили. Поняття «економічно активне населення», «економічно неактивне населення» і «трудовий потенціал». Якісний склад пропозиції робочої сили: за категоріями населення, віком, статтю, професіями, кваліфікацією. Регіональний аспект пропозиції робочої сили в Україні.

Тема 4.2. Особливості пропозиції на ринку праці

Обсяги пропозиції, структура, особливості формування і завдання з регулювання відповідно до попиту на робочу силу в умовах ринкової економіки. Поняття "індивідуальної" та "сукупної" пропозиції робочої сили і джерела її поповнення. Чинники, що впливають на обсяги пропозиції робочої сили (демографічні, економічні, соціальні, правові, екологічні, психологічні, політичні). Система статистичних показників пропозиції робочої сили і попиту на робочі місця. Інформаційне забезпечення розрахунків робочої сили з урахуванням економічних чинників. Методичні принципи визначення масштабів сукупної пропозиції робочої сили. Якісний склад пропозиції робочої сили за категоріями населення, віком, статтю, професією, кваліфікацією. Економічні методи стимулювання і скорочення пропозиції на ринку праці.

Тема 5. Попит на робочу силу на ринку праці

Тема 5.1. Характеристика попиту на ринку праці

Поняття індивідуального попиту на робочу силу. Фактори, що впливають на обсяги індивідуального попиту на робочу силу. Ринок робочих місць. Вимоги робочих місць до якості робочої сили. Циклічний характер попиту на робочу силу в зв’язку з циклічністю економічного і технічного розвитку. Коротко- та довгостроковий попит на робочу силу.

Тема 5.2. Фактори впливу на попит на ринку праці

Свобода підприємництва, економічні інтереси та конкуренція роботодавців за робочу силу як умова функціонування ринку праці. Економічні методи стимулювання та скорочення попиту на робочу силу. Джерела інформації при прогнозуванні попиту на робочу силу.

Тема 6. Формування ціни робочої сили на ринку праці

Особливості купівлі-продажу робочої сили. Вартість робочої сили та ціна праці. Витрати роботодавця на робочу силу. Якість робочої сили і конкурентоспроможність працівника. Формування ціни праці залежно від рівня компетентності працівника. Організація оплати праці в колективному та трудовому договорах.

Тема 7. Людина на ринку праці

Тема 7.1. Вибір професії та профорієнтація

Вибір професії та пошук роботи – важливі етапи соціальної реалізації людини. Освіта – база професіоналізації і соціальна гарантія. Врахування нахилів, здібностей при виборі професії і роботи. Самомаркетинг. Напрями пошуку роботи.

Тема 7.2. Кар'єрні можливості на ринку праці Підготовка і представлення інформації про себе на ринку праці. Складання професійного резюме. Трудова кар’єра: поняття, значення, види, планування та реалізація. Трудовий контракт: переваги, структура, значення в соціально-трудових відносинах.

Тема 8. Безробіття як елемент ринку праці

Тема 8.1. Безробіття: суть, причини, види

Сутність безробіття. Економічні та соціальні наслідки безробіття. Основні причини безробіття в Україні. Диференціація безробіття за видами та її практичне значення. Приховане та часткове безробіття, їх наслідки. Причини особливої небезпеки для економіки та соціального стану хронічного безробіття. Хто може бути визнаний безробітним в Україні. Показники безробіття. Основні форми безробіття. Безробіття і макроекономічні показники. Основні напрями державних заходів щодо скорочення рівня безробіття.

Тема 8.2. Поняття безробітного та його правовий статус

Визначення статусу безробітного в Україні. Поняття підходящої роботи. Визначення основних коефіцієнтів безробіття. Рівень безробіття в країнах з розвинутою ринковою економікою. Соціальний захист безробітних. Головні принципи соціального захисту безробітних. Джерела виплати допомоги по безробіттю, умови виплати, терміни виплати, розміри виплати, умови не виплати, компенсації і гарантії при втраті роботи. Пільгові умови працевлаштування, їх практичне застосування.

Тема 9. Зайнятість як соціально-економічна складова ринку праці

Сучасне поняття зайнятості. Комплексність проблеми зайнятості. Законодавче визначення зайнятості в Україні. Економічна соціальна сутність зайнятості. «Зайняті», «незайняті», «тимчасово незайняті» громадяни. «Зайняті економічною діяльністю», «зайняті індивідуальною трудовою діяльністю» відповідно до міжнародних норм. Функції зайнятості. Показники зайнятості населення. Концептуальний поділ зайнятості (повна, глобальна, примусова зайнятість). Класифікація основних форм зайнятості за організацією робочого часу, за стабільністю трудової діяльність, за статусом. Продуктивна, ефективна, нерегламентована зайнятість. Принципова основа нелегальної та нерегламентованої форм зайнятості. Економічне та соціальне значення цих форм зайнятості. Практичні кроки щодо зменшення обсягів нерегламентованої зайнятості. Державна політика зайнятості як складова соціальної та економічної політики. Мета і завдання державної політики зайнятості. Основні принципи державної політики зайнятості. Місце зайнятості в політиці держави. Пріоритети державної політики зайнятості в Україні та їх вплив на стан ринку праці. Основні тенденції у розвитку зайнятості в Україні та їх чинники. Вплив диференціації доходів на зайнятість населення. Оцінка впливу розвитку економічної кризи на рівень зайнятості населення. Шляхи скорочення та стримування зростання безробіття.

Тема 10. Регулювання на внутрішньофірмовому ринку праці

Основні аспекти існування внутрішньофірмового ринку праці. Складові елементи кадрової політики фірми. Етапи управління персоналом. Набір на підприємство - одна з найважливіших складових управління персоналом. Оплата праці на підприємстві, її основні елементи. Основні принципи сучасної практики мотивації праці. Професійна підготовка та перепідготовка кадрів на підприємстві. Головні складові підготовки. Можливості підприємства для

розвитку працівника. Оцінка персоналу підприємства. Роль і функції внутрішньофірмового ринку праці в процесах, що відбуваються на сукупному ринку праці. Особливості внутрішньофірмового ринку праці. Соціально-трудові відносини. Дисбаланс на внутрішньофірмовому ринку праці. Дефіцит і надлишок робочої сили на внутрішньофірмовому ринку праці. Маркетинг внутрішньофірмового ринку праці. Методи пристосування внутрішньофірмової пропозиції робочої сили до економічних змін. Державні заходи щодо пом'якшення негативних наслідків вивільнення працівників, підтримка вітчизняного товаровиробника. Маркетинг внутрішньофірмового ринку праці, його сутність і мета. Дискримінація на внутрішньофірмовому ринку праці. Види дискримінації. Теоретичні основи дискримінації на ринку праці.

Тема 11. Гнучкість ринку праці

Сутність гнучкого ринку праці, його елементи та характеристики. Причини виникнення поняття «гнучкий ринок праці». Поняття гнучкості та жорсткості ринку праці, їх характеристики. Фактори впливу на гнучкість ринку праці. Зв'язок гнучкості з вторинним ринком праці. Переваги гнучких форм зайнятості населення. Заходи щодо посилення гнучкості ринку праці. Проблеми ринкової економіки, які можна розв'язати через використання гнучких форм зайнятості. Гнучкі форми зайнятості та їх роль у державному регулювання зайнятості. Організаційно-технологічний процес виробництва й стан виробничих відносин як умови застосування гнучких форм зайнятості. Види гнучких форм зайнятості. Неповний робочий час та його різновиди. Скорочений робочий тиждень. Альтернативний робочий час. Поділ робочого місця між двома працівниками. Гнучкий робочий рік. Стиснутий робочий тиждень. Гнучкі графіки робочого часу. Надомна праця. Трансформація форм і видів зайнятості в період глобалізаційних процесів у сфері зайнятості: запозичена праця (лізинг, аутсорсинг, аутстафінг) персоналу; дистанційна зайнятість; віддалена робота (фріланс) тощо. Тимчасовий найм. Форми тимчасового найму. Методи посилення гнучкості витрат на робочу силу. Дотримання принципів трудової моралі на японських підприємствах як засіб досягнення гнучкості витрат на робочу силу.

Тема 12. Економічні моделі ринків праці

Тема 12.1. Сучасні моделі ринків праці

Основні моделі ринку праці: США, Швеції та Японії. Ксичні моделі ринку праці. Класифікація ринку праці. Критерії сегментації ринку праці. Європейська (континентальна) модель ринку праці. Економічний розвиток, оплата праці й активна політика на "зовнішньому" ринку праці у Швеції.

Тема 12.2. Особливості моделей ринків праці

Державна та профспілкова політика в формуванні конкурентоспроможності робочої сили на "внутрішньому" ринку праці в Японії. Децентралізація ринку праці в США. Моделі ринків праці: неокласична (класична), кейнсіанська, монетариська.

Тема 13. Активна та пасивна політика держави на ринку праці

Тема 13.1. Політика держави на ринку праці

Сутність активної і пасивної політики держави в галузі зайнятості. Активні заходи держави на ринку праці і джерела їх здійснення. Профорієнтація, профпідготовка, перекваліфікація і підвищення кваліфікації персоналу в системі активних заходів, їх роль і недоліки, які мають місце в Україні. Роль громадських робіт у заходах по запобіганню безробіттю. Розширення сфери докладання праці за рахунок введення в дію нових робочих місць та поширення гнучких форм зайнятості.

Тема 13.2. Методи державної політики праці

Державне сприяння само зайнятості. Територія пріоритетного розвитку - визначення, статус, суб'єкти. Сутність і вплив на зайнятість пасивних методів в умовах України. Раціональне співвідношення витрат на активні і пасивні заходи. Трудова активність, трудова мобільність і міграція населення. Державна і регіональна програма зайнятості. Їх розробка, узгодження, схвалення, моніторинг виконання, недоліки в практичній реалізації.

Тема 14. Профспілки на ринку праці

Профспілки - головний суб'єкт соціального партнерства. Функції профспілок і першочергові завдання. Профспілки і соціально- трудові відносини. Вплив профспілок на зайнятість і заробітну плату. Профспілки і страйк. Моделі колективних переговорів і страйку. Різновиди профспілкових об'єднань, які діють на теренах України, їх специфіка, особливість політики в галузі зайнятості. Нова роль і функції профспілок України. Проблеми профспілок України та протиріччя в їх діяльності. Підприємці та їх спілка на ринку праці, види роль і функції. Спілки підприємців України.

Тема 15. Інтеграція України на світовий ринок праці

Тема 15.1. Трудова мобільність на світовому ринку праці

Трудова мобільність на ринку праці. Економічні чинники міжнародної трудової міграції. Види інтелектуальної міграції. Глобалізація та її вплив на ринок праці України. Сутність економічної глобалізації. Глобалізація і загострення міжнародної конкуренції. Національна держава - самостійна макросистема і суб'єкт загальносвітових відносин. Глобалізація і доходи працюючих. Намагання роботодавців знижувати заробітну плату.

Тема 15.2. Глобалізація на світовому ринку праці

Міжнародна організація праці (МОП) - координатор міжнародного співробітництва. Її цілі, завдання, органи, методи роботи. Підвищення ролі МОП у період посилення глобалізації у сфері зайнятості, безробіття, соціального захисту. Стан інтеграції України у міжнародний ринок праці. Робоча сила України за кордоном: чисельність, оплата праці, умови праці й перебування. Захист національного ринку праці від негативних наслідків глобалізації. Проблеми інтеграції України на світовий ринок праці. Реміграція як складова міграційної політики України.

Тема 16. Регулювання міжнародного ринку праці

Міжнародний ринок праці та напрямки його розвитку. Сегментація міжнародного ринку праці. Організаційно-економічні засади регулювання міжнародного ринку праці. Цілі і основні напрямки діяльності Міжнародної організації праці. Основні конвенції МОП з питань регулювання ринку праці, їх характеристика.

Тема 17. Особливості національного ринку праці

Аналіз сучасного стану зайнятості і безробіття в Україні. Особливості та етапи формування ринку праці. Вплив реформування заробітної плати на стан зайнятості і безробіття. Соціально-демографічні групи населення та їх роль і місце на ринку праці. Економічна і соціальна функція молоді. Причини молодіжного безробіття. Особи середнього віку (30-49 років). Особи передпенсійного віку. Зайнятість пенсіонерів і підлітків. Фактори впливу на рівень зайнятості пенсіонерів та підлітків. Зайнятість жінок і причини їх безробіття та незайнятості. Особливості структури зайнятості та негативні тенденції в структурі зайнятості населення в Україні. Причини і наслідки цих тенденцій. Напрями державної політики щодо їх подолання. Проблеми якості робочої сили в Україні. Роль органів державного управління в підвищенні якості робочої сили. Необхідність докорінної зміни і значного посилення підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів. Необхідність підвищення якості загальної і вищої освіти.

Структура освітнього компонента

Результати навчання	Навчальна діяльність	Робочий час здобувача, год
1	2	3
Розуміти: сутність, значення та функції праці в економічні системі Аналізувати: види праці	**Тема 1. Зайнятість та ринок праці в економічні системі** **Лекція № 1** **План** 1. Політика зайнятості та її сутність. 2. Процес праці та його складові елементи. 3. Праця як життєдіяльність та її аспекти. Зміст та характер праці. 4. Праця як чинник суспільного виробництва. **Рекомендовані джерела:** Основні: 1-7 Додаткові: 8-91 Інтернет-ресурси: 92-95	2
	Самостійна робота студентів. Вивчення та доповнення матеріалу лекції, підготовка до семінарського/практичного заняття.	3
	Практичне заняття № 1 **План** 1. Сутність політики зайнятості в Україні. 2. Сутність праці як економічної категорії. Назвіть кількісні та якісні характеристики праці. 3. Функції праці. 4. Визначте елементи, що беруть участь у трудовому процесі, та роль кожного з них. Як людина взаємодіє з цими елементами? 5. Класифікація видів праці та її значення в оцінюванні праці. 6. Сутність характеру праці, показники характеру праці. 7. Сутність категорії «зміст праці». Які чинники впливають на зміст праці? 8. Основні напрямки збагачення соціально - економічного змісту праці.	2
Розуміти: умови виникнення ринку праці, особливості товару «праця» Аналізувати: сегментувати ринок праці	**Тема 2. Соціально-економічна сутність ринку праці** **Лекція № 2** **План** 1. Ринок праці, його сутність, структура, елементи, функції. 2. Сегменти ринку праці. 3. Кон’юнктура та особливості ринку праці. 4. Регулювання ринку праці **Рекомендовані джерела:** Основні: 1-7 Додаткові: 8-91 Інтернет-ресурси: 92-95	2

1	2	3
	Самостійна робота студентів. Вивчення та доповнення матеріалу лекції, підготовка до семінарського/практичного заняття.	3
	Практичне заняття № 2 **План** 1. Зміна сутності понять «праця», «робоча сила», у «новій економіці – економіці знань». 2. Умови виникнення ринку праці. 3. Функції ринку праці (суспільного поділу праці, інформаційна, посередницька, відтворювальна, стимулююча, оздоровлююча, регулююча). 4. Види ринку праці (частковий, тіньовий (нерегульований), регульований. 5. Сегментація ринку праці. Основні сегменти ринку праці: територіальні, демографічні, національні, галузеві, функціональні, професійно-кваліфікаційні, освітні, соціальні, часові, юридично-правові; первинні незалежні робочі місця, первинні підлеглі робочі місця, вторинні робочі місця.	2
Розуміти: визначення людських ресурсів, як чинника економічного розвитку Аналізувати: трудові ресурси	**Тема 3. Населення і трудовий потенціал суспільства** **Тема 3.1. Економічна характеристика населення** **Лекція № 3** **План** 1. Населення, його кількісні та якісні характеристики. 2. Структура населення. 3. Трудові ресурси: сутність, зміст. 4. Відтворення трудових ресурсів. Трудовий потенціал: поняття та структура. **Рекомендовані джерела:** Основні: 1-7 Додаткові: 8-91 Інтернет-ресурси: 92-95	2
	Самостійна робота студентів. Вивчення та доповнення матеріалу лекції, підготовка до семінарського/практичного заняття.	6
	Тема 3.1. Економічна характеристика населення **Практичне заняття № 3** **План** 1. Сутність та характеристика населення. 2. Економічно активне та неактивне населення. 3. Трудові ресурси як соціально-економічна категорія.	2
	Тема 3.2. Сутнісна характеристика трудового потенціалу суспільства **Практичне заняття № 4** **План** 1. Відтворення ресурсів для праці. 2. Трудовий потенціал суспільства. 3. Демографічний прогноз для України.	2

1	2	3
Розуміти: особливості формування та чинники впливу на обсяги пропозиції робочої сили Аналізувати: динаміку пропозиції на ринку праці	**Тема 4. Пропозиція робочої сили на ринку праці** **Тема 4.1. Пропозиція на ринку праці** **Лекція № 4** **План** 1. Вузький та широкий підходи до визначення попиту та пропозиції на ринку праці. Поняття сукупної пропозиції робочої сили. 2. Схема зайнятості робочої сили. 3. Поняття «економічно активне населення», «економічно неактивне населення» і «трудовий потенціал». 4. Якісний склад пропозиції робочої сили: за категоріями населення, віком, статтю, професіями, кваліфікацією. Регіональний аспект пропозиції робочої сили в Україні. **Рекомендовані джерела:** Основні: 1-7 Додаткові: 8-91 Інтернет-ресурси: 92-95	2
	Самостійна робота студентів. Вивчення та доповнення матеріалу лекції, підготовка до семінарського заняття.	6
	Тема 4.1. Пропозиція на ринку праці **Практичне заняття № 5** **План:** 1. Чинники, що впливають на обсяги пропозиції робочої сили (демографічні, економічні, соціальні, правові, екологічні, психологічні, політичні). 2. Система статистичних показників пропозиції робочої сили і попиту на робочі місця. 3. Інформаційне забезпечення розрахунків робочої сили з урахуванням економічних чинників.	2
	Тема 4.2. Особливості пропозиції на ринку праці **Практичне заняття № 6** **План:** 1. Якісний склад пропозиції робочої сили за категоріями населення, віком, статтю, професією, кваліфікацією. 2. Економічні методи стимулювання і скорочення пропозиції на ринку праці.	2
Розуміти: методику проведення регіонально-галузевого аналізу попиту на робочу силу Аналізувати: попит на робочу силу	**Тема 5. Попит на робочу силу на ринку праці** **Тема 5.1. Характеристика попиту на ринку праці** **Лекція № 5** **План** 1. Поняття індивідуального попиту на робочу силу. 2. Коротко- та довгостроковий попит на робочу силу. 3. Регіонально-галузевий аналіз попиту на робочу силу. 4. Пряма та перехресна еластичність попиту на робочу силу. **Рекомендовані джерела:** Основні: 1-7 Додаткові: 8-91 Інтернет-ресурси: 92-95	2

1	2	3
	Самостійна робота студентів. Вивчення та доповнення матеріалу лекції, підготовка до семінарського заняття.	6
	Тема 5.1. Характеристика попиту на ринку праці **Практичне заняття № 7** **План:** 1. Поняття "індивідуального" та "сукупного" попиту на робочу силу. 2. Ринок робочих місць. Вимоги робочих місць до якості робочої сили. 3. Еластичність попиту на робочу силу. Закони похідного попиту. 4. Чинники формування попиту на робочу силу (економічні, соціальні, демографічні, організаційні, техніко-технологічні, природно-біологічні, нормативно-правові).	2
	Тема 5.2. Фактори впливу на попит на ринку праці **Практичне заняття № 8** **План:** 1.Заходи щодо регулювання попиту на робочу силу. 2.Економічні методи стимулювання та скорочення попиту на робочу силу. 3.Джерела інформації при прогнозуванні попиту на робочу силу.	2
Розуміти: особливості формування вартості робочої сили та ціни праці Аналізувати: залежність конкуренто-спроможності працівника та ціни робочої сили	**Тема 6. Формування ціни робочої сили на ринку праці** **Лекція № 6** **План** 1. Вартість робочої сили та ціна праці. 2. Якість робочої сили і конкурентоспроможність працівника. 3. Організація оплати праці на підприємстві. **Рекомендовані джерела:** Основні: 1-7 Додаткові: 8-91 Інтернет-ресурси: 92-95	2
	Самостійна робота студентів. Вивчення та доповнення матеріалу лекції, підготовка до семінарського/практичного заняття. **Виконання індивідуального завдання**	3
	Практичне заняття № 9 **План** 1. Особливості купівлі-продажу робочої сили. 2. Витрати роботодавця на робочу силу. 3. Формування ціни праці залежно від рівня компетентності працівника. 4. Організація оплати праці в колективному та трудовому договорах.	2

1	2	3
Розуміти: роль трудової кар'єри, поняття, значення, види, планування та реалізація Аналізувати: трудову діяльність, складати резюме	**Тема 7. Людина на ринку праці** **Тема 7.1. Вибір професії та профорієнтація** **Лекція № 7** **План** 1. Вибір професії та пошук роботи. 2. Врахування нахилів, здібностей при виборі професії і роботи 3. Освіта напрями пошуку роботи. 4. Самомаркетинг. **Рекомендовані джерела:** Основні: 1-7 Додаткові: 8-91 Інтернет-ресурси: 92-95	2
	Самостійна робота студентів. Вивчення та доповнення матеріалу лекції, підготовка до семінарського/практичного заняття. Підготовка резюме Підготовка рефератів на теми: 1. Вибір професії як початок кар'єри. 2. Психологічні проблеми професійного навчання. 3. Основні етапи розвитку особистості як суб'єкта праці.	6
	Тема 7.1. Вибір професії та профорієнтація **Практичне заняття № 10** **План** 1. Напрями пошуку роботи. 2. Підготовка і представлення інформації про себе на ринку праці. 3. Підготовка резюме.	2
	Тема 7.2. Кар'єрні можливості на ринку праці **Практичне заняття № 11** **План** 1.Трудова кар'єра: поняття, значення, види, планування та реалізація. 2.Трудовий контракт: переваги, структура, значення в соціально-трудових відносинах 3.Проведення ділової гри «Прийом на роботу»	2
Розуміти: умови та причини існування безробіття, його види та форми Аналізувати: основні показники та коефіцієнти безробіття	**Тема 8. Безробіття як елемент ринку праці** **Тема 8.1. Безробіття: суть, причини, види** **Лекція № 8** **План** 1. Сутність безробіття. Економічні та соціальні наслідки безробіття та основні причини безробіття в Україні. 2. Класифікація безробіття. 3. Основні напрями державних заходів щодо скорочення рівня безробіття. 4. Показники безробіття. Соціальний захист безробітних. **Рекомендовані джерела:** Основні: 1-7 Додаткові: 8-91 Інтернет-ресурси: 92-95	2

1	2	3
	Самостійна робота студентів. Вивчення та доповнення матеріалу лекції, підготовка до семінарського/практичного заняття.	6
	Тема 8.1. Безробіття: суть, причини, види **Практичне заняття № 12** **План** 1. Умови існування безробіття. 2. Характеристика причин безробіття в Україні. 3. Основні форми безробіття: -абсолютне (фрикційне, структурне, циклічне); -відносне (територіальне, професійне, кваліфікаційне, функціональне, добровільне, вимушене, застійне, інституційне, приховане).	2
	Тема 8.2. Поняття безробітного та його правовий статус **Практичне заняття № 13** **План** 1. Визначення статусу безробітного в Україні. Поняття підходящої роботи. 2. Визначення основних коефіцієнтів безробіття. 3. Показники "оборотності" безробіття (частота випадків безробіття та його тривалість).	2
Розуміти: сутність поняття «зайнятість як соціально-економічне явище» Аналізувати: належність громадян до зайнятого населення; види, форми та концепції зайнятості; роль соціального діалогу на ринку праці	**Тема 9. Зайнятість як соціально-економічна складова ринку праці** **Тема 9.1. Сутність зайнятості населення** **Лекція № 9** **План** 1. Зайнятість як соціально-економічне явище. 2. Класифікація основних видів та форм зайнятості. Показники зайнятості. 3. Державна політика зайнятості як складова соціальної та економічної політики. 4. Основні елементи соціального захисту населення на ринку праці. Заходи активної та пасивної політики на ринку **Рекомендовані джерела:** Основні: 1-7 Додаткові: 8-91 Інтернет-ресурси: 92-95	2
	Самостійна робота студентів. Вивчення та доповнення матеріалу лекції, підготовка до семінарського заняття.	6
	Тема 9.1. Сутність зайнятості населення **Практичне заняття № 14** **План** 1. Закон України «Про зайнятість населення»: його зміст, структура, основні розділи. 2. Економічний аспект зайнятості населення. 3. Визнання належності громадян до зайнятого населення України. 4. Види зайнятості, їх класифікація: а) за характером діяльності; б) за соціальною належністю;	2

1	2	3
	в) за галузевою належністю; г) за територіальною ознакою; д) за рівнем урбанізації; е) за статевою ознакою; ж) за видами власності; з) за професійно-кваліфікаційною ознакою.	
	Тема 9.2. Форми та види зайнятості **Практичне заняття № 15** **План** 1. Форми зайнятості, їх класифікація: а) за формами організації робочого часу (повна; неповна: видима, невидима, вимушена, добровільна); б) за статусом діяльності (первинна, вторинна); в) за стабільністю трудової діяльності (постійна, тимчасова); г) за характером організації робочих місць та робочого часу (стандартна, нестандартна); д) за формами правового регулювання використання робочої сили (регламентована, нерегламентована). 2. Концепції зайнятості (повна, глобальна, примусова, добровільна). 3. Самозайнятість, як важливий напрямок політики держави на ринку праці. 4. Визнання та дотримання Україною міжнародних трудових норм. 5. Економічні методи регулювання ринку праці. 6. Грошово-кредитна політика у сфері зайнятості. 7. Фіскально-бюджетна політика у сфері зайнятості. 8. Соціальний захист молоді на ринку праці.	2
Розуміти: основні аспекти існування внутрішньо-фірмового ринку праці; суть кадрової політики на підприємстві Аналізувати: формування, розподіл і раціональне використання	**Тема 10. Регулювання на внутрішньофірмовому ринку праці** **Лекція № 10** **План** 1. Особливості внутрішньофірмового ринку праці. 2. Дисбаланс на внутрішньофірмовому ринку праці. Дискримінація на внутрішньофірмовому ринку праці. 3. Професійна підготовка та перепідготовка кадрів на підприємстві. 4. Оплата праці на підприємстві, її основні елементи. **Рекомендовані джерела:** Основні: 1-7 Додаткові: 8-91 Інтернет-ресурси: 92-95	2
	Самостійна робота студентів. Вивчення та доповнення матеріалу лекції, підготовка до семінарського заняття.	3

1	2	3
працівників, а також оплату праці та професійну підготовку	**Практичне заняття № 16** **План** 1. Основні аспекти існування внутрішньофірмового ринку праці. 2. Складові елементи кадрової політики фірми. 3. Етапи управління персоналом. 4. Набір на підприємство - одна з найважливіших складових управління персоналом. 5. Основні принципи сучасної практики мотивації праці. 6. Професійна підготовка та перепідготовка кадрів на підприємстві. Головні складові підготовки. Можливості підприємства для розвитку працівника. 7. Оцінка персоналу підприємства.	2
Розуміти: суть гнучкого ринку праці та гнучких форм зайнятості; види режимів роботи Пояснювати: види режимів роботи	**Тема 11. Гнучкість ринку праці** **Лекція № 11** 1. Поняття гнучкості та жорсткості ринку праці, їх характеристики. 2. Гнучкі форми і види зайнятості та їх роль у державному регулювання зайнятості. 3. Нестандартні режими робочого часу: неповний робочий день та його різновиди, гнучкий робочий рік, стиснутий робочий тиждень, режими гнучкого робочого часу. 4. Надомна праця. Тимчасовий найм. Активність, мобільність і міграція робочої сили. **Рекомендовані джерела:** Основні: 1-7 Додаткові: 8-91 Інтернет-ресурси: 92-95	2
	Самостійна робота студентів. Вивчення та доповнення матеріалу лекції, підготовка до семінарського/практичного заняття.	3
	Практичне заняття № 17 **План** 1. Загальна характеристика витрат та поточних витрат. 2.Сутність гнучкого ринку праці, його елементи та характеристики. 3.Переваги гнучких форм зайнятості населення. 4.Неповний робочий час та його різновиди. Скорочений робочий тиждень. Альтернативний робочий час. Поділ робочого місця між двома працівниками. 5.Гнучкий робочий рік. 6.Стиснутий робочий тиждень. 7.Гнучкі графіки робочого часу. 8.Надомна праця. 9.Трансформація форм і видів зайнятості в період глобалізаційних процесів у сфері зайнятості: запозичена праця (лізинг, аутсорсинг, аутстафінг) персоналу; дистанційна зайнятість; віддалена робота (фріланс) тощо.	2

1	2	3
Розуміти: сутність економічних моделей ринків праці різних країн Пояснювати: моделі ринків праці різних країн	**Тема 12. Економічні моделі ринків праці** **Тема 12.1. Сучасні моделі ринків праці** **Лекція № 12** **План** 1. Сучасні види та моделі ринку праці 2. Модель ринку праці США 3. Японська модель ринку праці 4. Шведська модель та інші моделі ринку праці (патерналістська, соціал-демократична, ліберальна) **Рекомендовані джерела:** Основні: 1-7 Додаткові: 8-91 Інтернет-ресурси: 92-95	2
	Самостійна робота студентів. Вивчення та доповнення матеріалу лекції, підготовка до семінарського/практичного заняття.	6
	Тема 12.1. Сучасні моделі ринків праці **Практичне заняття № 18** **План** 1. Європейська (континентальна) модель ринку праці. 2. Економічний розвиток, оплата праці й активна політика на "зовнішньому" ринку праці у Швеції.	2
	Тема 12.2. Особливості моделей ринків праці **Практичне заняття № 19** **План** 1. Державна та профспілкова політика в формуванні конкурентоспроможності робочої сили на "внутрішньому" ринку праці в Японії. 2. Децентралізація ринку праці в США. 3. Моделі ринків праці: неокласична (класична), кейнсіанська, монетариська.	2
Розуміти: сутність активної та пасивної політики держави на ринку праці Аналізувати: вплив на зайнятість активних та пасивних методів державної політики	**Тема 13. Активна та пасивна політика держави на ринку праці** **Тема 13.1. Політика держави на ринку праці** **Лекція № 13** **План** 1. Сутність активної і пасивної політики держави в галузі зайнятості. 2. Роль громадських робіт у заходах по запобіганню безробіттю. 3. Сутність і вплив на зайнятість пасивних методів в Україні. Раціональне співвідношення витрат на активні і пасивні заходи. 4. Державна і регіональна програма зайнятості. **Рекомендовані джерела:** Основні: 1-7 Додаткові: 8-91 Інтернет-ресурси: 92-95	2

1	2	3
	Самостійна робота студентів. Вивчення та доповнення матеріалу лекції, підготовка до семінарського/практичного заняття.	6
	Тема 13.1. Політика держави на ринку праці **Практичне заняття № 20** **План** 1. Активні заходи держави на ринку праці і джерела їх здійснення. 2. Профорієнтація, профпідготовка, перекваліфікація і підвищення кваліфікації персоналу в системі активних заходів, їх роль і недоліки, які мають місце в Україні. 3. Розширення сфери докладання праці за рахунок введення в дію нових робочих місць та поширення гнучких форм зайнятості. 4. Державне сприяння самозайнятості. 5. Заходи пасивної політики на ринку праці.	2
	Тема 13.1. Методи державної політики праці **Практичне заняття № 21** **План** 1. Територія пріоритетного розвитку - визначення, статус, суб'єкти. 2. Сутність і вплив на зайнятість пасивних методів в умовах України. 3. Раціональне співвідношення витрат на активні і пасивні заходи. 4. Трудова активність, трудова мобільність і міграція населення. 5. Державна і регіональна програма зайнятості (розробка, узгодження, схвалення, моніторинг виконання, недоліки в практичній реалізації).	2
Розуміти: функції профспілок України, роль Спілки підприємців України, їх особливості та проблеми Пояснювати: функції профспілок, Спілки підприємців	**Тема 14. Профспілки на ринку праці** **Лекція № 14** **План** 1. Профспілки – головний суб'єкт соціального партнерства. 2. Роль і функції профспілок України. 3. Підприємці та їх спілка на ринку праці, види роль і функції. Спілки підприємців України. **Рекомендовані джерела:** Основні: 1-7 Додаткові: 8-91 Інтернет-ресурси: 92-95	2
	Самостійна робота студентів. Вивчення та доповнення матеріалу лекції, підготовка до семінарського/практичного заняття.	3

1	2	3
	Практичне заняття № 22 **План** 1. Функції профспілок і першочергові завдання. Профспілки та соціально-трудові відносини. Вплив профспілок на зайнятість і заробітну плату. 2. Профспілки і страйк. Моделі колективних переговорів і страйку. 3. Нова роль і функції профспілок України. Проблеми профспілок України та протиріччя в їх діяльності. 4. Спілки підприємців України, види роль і функції.	2
Розуміти: економічні чинники трудової мобільності на ринку праці; глобалізаційні процеси на міжнародному ринку праці; Аналізувати: вплив інтеграції України на світовий ринок праці	**Тема 15. Інтеграція України на світовий ринок праці** **Тема 15.1. Трудова мобільність на світовому ринку праці** **Лекція № 15** **План** 1. Економічні чинники міжнародної трудової міграції. 2. Глобалізація та її вплив на ринок праці України. 3. Міжнародна організація праці (МОП) - координатор міжнародного співробітництва. 4. Робоча сила України за кордоном: чисельність, оплата праці, умови праці й перебування. 5. Проблеми інтеграції України на світовий ринок праці. **Рекомендовані джерела:** Основні: 1-7 Додаткові: 8-91 Інтернет-ресурси: 92-95	2
	Самостійна робота студентів. Вивчення та доповнення матеріалу лекції, підготовка до семінарського заняття. **Виконання індивідуального завдання**	6
	Практичне заняття № 23 **Тема 15.1. Трудова мобільність на світовому ринку праці** **План** 1. Трудова мобільність на ринку праці. Економічні чинники міжнародної трудової міграції. 2. Види інтелектуальної міграції. 3. Глобалізація та її вплив на ринок праці України. Сутність економічної глобалізації. Глобалізація і загострення міжнародної конкуренції. 4. Національна держава - самостійна макросистема і суб'єкт загальносвітових відносин.	2
	Тема 15.2. Глобалізація на світовому ринку праці **Практичне заняття № 24** **План** 1. Глобалізація і доходи працюючих. Намагання роботодавців знижувати заробітну плату. Проблематичність принципу «однакові оплати за однакової працю». 2. Міжнародна організація праці (МОП) - координатор міжнародного співробітництва. Її цілі, завдання, органи, методи роботи. Підвищення ролі МОП у період посилення глобалізації у сфері зайнятості, безробіття, соціального захисту.	2

1	2	3
	3. Стан інтеграції України у міжнародний ринок праці. Робоча сила України за кордоном: чисельність, оплата праці, умови праці й перебування. Захист національного ринку праці від негативних наслідків глобалізації. 4. Проблеми інтеграції України на світовий ринок праці. Реемігрaція як складова міграційної політики України.	
Розуміти: основні складові міжнародного ринку праці, його поділ; організаційно-економічні засади регулювання міжнародного ринку праці Пояснювати: функції та завдання Міжнародної організації праці	**Тема 16. Регулювання міжнародного ринку праці** **Лекція № 16** **План** 1. Міжнародний ринок праці та напрямки його розвитку. 2. Цілі і основні напрямки діяльності Міжнародної організації праці. 3.Основні конвенції МОП з питань регулювання ринку праці, їх характеристика. **Рекомендовані джерела:** Основні: 1-7 Додаткові: 8-91 Інтернет-ресурси: 92-95	2
	Самостійна робота студентів. Вивчення та доповнення матеріалу лекції, підготовка до семінарського заняття.	3
	Практичне заняття № 25 **План** 1. Сегментація міжнародного ринку праці. 2. Організаційно-економічні засади регулювання міжнародного ринку праці. 3. Цілі і основні напрямки діяльності Міжнародної організації праці.	2
Розуміти: сутність економічної безпеки підприємства Аналізувати: динаміку на національному ринку праці	**Тема 17. Особливості національного ринку праці** **Лекція № 17** **План** 1. Стан зайнятості та безробіття в Україні. 2. Соціально-демографічні групи населення та їх роль і місце на ринку праці. 3. Особливості структури зайнятості та негативні тенденції в структурі зайнятості населення в Україні. **Рекомендовані джерела:** Основні: 1-7 Додаткові: 8-91 Інтернет-ресурси: 92-95	2
	Самостійна робота студентів. Вивчення та доповнення матеріалу лекції, підготовка до семінарського/практичного заняття.	3
	Практичне заняття № 26 **План** 1. Аналіз сучасного стану зайнятості та безробіття в Україні. 2. Особливості та етапи формування ринку праці. 3. Вплив реформування заробітної плати на стан зайнятості та безробіття.	2

1	2	3
	4. Економічна та соціальна функція молоді. Причини молодіжного безробіття. 5. Особи середнього віку. 6. Особи передпенсійного віку. 7. Зайнятість пенсіонерів і підлітків. 8. Фактори впливу на рівень зайнятості пенсіонерів і підлітків. Зайнятість жінок, причини їх безробіття та незайнятості. 9. Особливості структури зайнятості та негативні тенденції в структурі зайнятості населення в Україні.	
Індивідуальне завдання		16
ВСЬОГО:		**180/6**

ІІІ. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА.

Основні:

1. Економіка праці і соціально-трудові відносини: методичний посібник для проведення семінарських та практичних занять / Укл.: З.І. Кобеля, С.І. Тодорюк, Л.Д. Водянка, Н.В.Філіпчук. Чернівці: Рута, 2019. 80 с.
2. Економіка праці та соціально-трудові відносини : навч. посіб. / О. В. Безпалько та ін.; за заг. ред. О. В. Безпалько. Київ: Кафедра, 2020. 310 с.
3. Ільїч Л.М., Акіліна О.В. Економіка праці та соціально-трудові відносини: підручник / Л.М. Ільїч, О.В. Акіліна Київ : Київський ун-т ім. Бориса Грінченка, 2020. 952 с.
4. Карпіщенко О. І. Економіка праці та соціально-трудові відносини : підручник. Суми : Сумський державний університет, 2024. 349 с.
5. Колот А. М. Економіка праці та соціально-трудові відносини у схемах і таблицях : навч. посіб. / А. М. Колот, О. О. Герасименко, Г. В. Герасименко. Київ : КНЕУ, 2017. 376 с.
6. Ринок праці: практикум: навч. посіб. для студ. спеціальності 051 «Економіка», спеціалізації «Економіка праці та управління персоналом» / Є.А. Удовицька, Т.В.Павленко, Т.П.Лободзинська; КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2020. 68 с.
7. Ткачук В. А., Ланченко Є. О., Балан О. Д., Гаврилюк І. П. Економіка праці й соціально-трудові відносини: навч. посібник. Київ: НУБіП України, 2022. 616 с.

Додаткові:

8. *Андрейцева І. А. Ринок праці України: сучасні тенденції. Економіка та суспільство. 2021. № 28. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/472/454.*
9. *Андріїв Н. М. Застосування холістичного підходу в процесі забезпечення економічної безпеки підприємства. Інфраструктура ринку. 2023. Вип. 70. С. 44-49. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2023/70_2023/10.pdf.*
10. *Антонюк Д. А., Антонюк К. І., Бухаріна Л. М. Розвиток кваліфікаційних центрів в Україні для повоєнного відновлення кадрового потенціалу підприємств. Економіка України. 2024. № 3. С. 54-71.*
11. *Аровіна, М. Експорт молодої робочої сили з України до Польщі: основні економічні фактори та ризики. Економіка та суспільство. 2021. № 30. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/603/577.*
12. *Бабаєв В. Ю., Тюріна Д. М. Економіко-статистичний аналіз безробіття в Україні. Інфраструктура ринку. 2021. Вип. 53. С. 185-189. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2021/53_2021/33.pdf.*
13. *Бакаєв Л. О., Бакаєва І. Г. Новітні тенденції трансформації трудових ресурсів під час технологічних змін. Проблеми економіки. 2020. № 2. С. 153–159. URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2020-2_0-pages-153_159.pdf.*

14. *Білявська Ю., Варава В. Фахівець епохи інновацій: сценарії розвитку ринку праці. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2022. № 3. С. 35-50.*
15. *Близнюк В., Яценко Л. Довготривале безробіття: реалії сучасного ринку праці України. Україна: аспекти праці. 2021. № 2. С. 3-10.*
16. *Близнюк В. В., Гук Л. П. Провали державного регулювання на ринку праці та можливості їх мінімізації. Економіка України. 2021. № 12. С. 22-43.*
17. *Близнюк В. В., Яценко Л. Д Ключові елементи державного механізму регулювання ринку праці в контексті забезпечення продуктивної зайнятості. Держава та регіони. 2021. № 2. С. 55-61. URL: http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2021/2_2021/12.pdf.*
18. *Богацька Н. Вплив ринку праці на конкурентоспроможність соціального підприємства. Економіка та суспільство. 2022. № 43. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1681/1617.*
19. Богацька Н.М. Управління персоналом як елементом ресурсного потенціалу підприємства. *Ефективна економіка.* 2023. №8. URL: https://nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/1994/2017
20. Богацька Н.М. Теоретичні аспекти безробіття та його взаємозв'язок із трудовим потенціалом підприємства. *ІНТЕЛЕКТ XXI.* №2'2020. Гельветика. 2020. С.27-32. URL: http://www.intellect21.nuft.org.ua/journal/2020/2020_2/4.pdf
21. Богацька Н.М. Ринок праці в Україні: аналіз державної політики у сфері зайнятості населення. *Конкурентоспроможна модель інноваційного розвитку економіки України*: матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф., м. Кропивницький, 07-08 груд. 2023 р. Кропивницький : ЦНТУ, 2023. С.58-59.
22. Богацька Н.М., Булаєнко В.В. Ефективне стимулювання праці робітників на сучасному підприємстві. *Сучасний стан та перспективи розвитку обліку, аудиту, оподаткування та аналізу в умовах міжнародної інтеграції:* збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції. Херсон: Книжкове видавництво ФОП Вишемирський В.С., 2021. С.234-237.
23. Богацька Н.М. Безробіття і зайнятість населення як глобальна проблема розвитку економіки. *Сучасний стан та перспективи розвитку обліку, аудиту, оподаткування та аналізу в умовах міжнародної інтеграції:* збірник тез доповідей учасників IX Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, м. Херсон. 2020. С.254-256.
24. *Богуш Л. Г. Сфера зайнятості в умовах масштабних протиепідемічних заходів: здобутки, проблеми, недоліки регулювання. Підприємництво та інновації. 2021. № 21. С. 76-83. URL: http://www.ei-journal.in.ua/index.php/journal/article/view/473/459.*
25. *Бондаревська К. В. Інституційне забезпечення соціальної безпеки на ринку праці: зарубіжний досвід і вітчизняні реалії. Проблеми економіки. 2020. № 2. С. 382–388. URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-e.*

26. *Бондаревська К. В. Неформальна зайнятість як загроза соціальній безпеці на ринку праці України в умовах економічної трансформації. Проблеми економіки. 2020. № 3. С. 190–196. URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2020-3_0-pages-190_196.pdf.*
27. *Васильців Т., Левицька О., Рудковський О. Структурні диспропорції і дисбаланси ринку праці областей Карпатського регіону України в умовах війни: тенденції, загрози, орієнтири політики стабілізації й використання можливостей. Економіка та суспільство. 2022. № 37. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1196/1153.*
28. *Ватаманюк-Зелінська У. З., Гузовата І. Р. Вплив економічного середовища на реалізацію прав жінок в Україні. Інвестиції: практика та досвід. 2020. № 13-14. С. 5–11. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/13-14_2020/3.pdf.*
29. *Водянка Л. Д., Кифяк В. І., Філіпчук Н. В. Поява нових професій на ринку праці в умовах цифровізації економіки. Інфраструктура ринку. 2021. Вип. 52. С. 146-151. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2021/52_2021/28.pdf.*
30. *Водянка Л. Д., Тодорюк С. І., Тодоріко І. М. Вплив пандемії covid-19 на стан ринку праці в Україні та світі. Економіка та держава. 2021. № 10. С. 74-79. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/10_2021/15.pdf.*
31. *Водянка Л. Д., Тодорюк С. І., Шелюжак І. Г. Дослідження сучасного стану ринку праці в Україні. Ефективна економіка. 2020. № 4. URL: /www.economy.nayka.com.ua/pdf/4_2020/86.pdf.*
32. *Водянка Л. Д., Харовська А. В. Вплив цифрової економіки на тенденції сучасного ринку праці. Ефективна економіка. 2022. № 1. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2022/82.pdf.*
33. *Геєць В. М., Близнюк В. В., Никифорук О. І. Актуальні аспекти політики соціальної якості в постконфліктній економіці України. Економіка України. 2022. № 6. С. 3-22.*
34. *Гнатенко І. А., Сухомлин Л. В., Бачкір І. Г., Пархненко О. С. Моделювання пріоритетів управління інфраструктурою підприємництва з урахуванням ринку праці в умовах зміни споживчих переваг та цифровізації. Ефективна економіка. 2021. № 9. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/9_2021/3.pdf.*
35. *Грідін О. Актуальні проблеми, сучасні тенденції та основні напрями подолання безробіття в Україні. Економіка та суспільство. 2022. № 38. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1296/1250.*
36. *Даниліна С. О., Коцюрубенко Г. М. Ринок праці в контексті формування фінансової політики соціального розвитку. Інфраструктура ринку. 2022. Вип. 65. С. 144-151. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2022/65_2022/27.pdf.*

37. *Дашковська О. Р. Дискримінація у сфері зайнятості: сучасні виклики та позитивний досвід зарубіжних країн. Економіка. Фінанси. Право. 2024. № 10. С. 26-29.*
38. *Дериховська В. І. Моделювання внутрішньорегіональних диспропорцій на ринку праці України. Економіка та суспільство. 2021. № 23. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/137/132.*
39. *Дзюба О., Левіщенко О., Величко А. Нове економічне рабство у практиці сучасних компаній та протидія йому в рамках соціальної відповідальності бізнесу. Економіка та суспільство. 2022. № 35. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1112/1070.*
40. *Єфанов В. Специфіка мотивації праці для українських підприємств в умовах війни. Економіка та суспільство. 2025. № 71. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5568.*
41. *Зайнчуковська В. Р. Конкурентоздатність компанії на ринку праці. Ефективна економіка. 2021. № 5. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2021/205.pdf.*
42. *Заюков І. Дуальна освіта в системі підготовки кадрів для потреб економіки України. Україна: аспекти праці. 2020. № 1. С. 11-17.*
43. *Зленко Н. М., Павленко Н.В., Ярова В.В. Сучасні тенденції на ринку праці в Україні та вплив на них демографічних процесів. Економіка та держава. 2020. № 10. С. 56-62. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/10_2020/12.pdf.*
44. *Іваненко О. Ринок праці і зайнятість під час війни: стан та перспективи. Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2022. № 4. С. 56-75.*
45. *Іжевський П., Кравець І. Міжнародна трудова міграція робочої сили та її вплив на внутрішній ринок праці України. Економіка та суспільство. 2022. № 45. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1915/1843.*
46. *Кизим М. О., Бєлікова Н. В., Леванда О. М., Дороніна М. С. Вплив пандемії COVID-19 на регіональні ринки праці України. Проблеми економіки. 2022. № 1. С. 59-69. URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2022-1_0-pages-59_69.pdf.*
47. *Кобеля З. І. Особливості it-рекрутингу на сучасному ринку праці. Економіка та держава. 2022. № 2. С. 114-118. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/2_2022/21.pdf.*
48. *Ковбич Т. Інструменти залучення іноземної фахової робочої сили до ЄС. Економіка та суспільство. 2022. № 40. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1460/1405.*
49. *Коробкін С. В Україні стартував проєкт «Національний кадровий резерв». Вісник Пенсійного фонду України. 2022. № 11. С. 6-11.*
50. *Кострица В., Бурлай Т. Політика відновлення зайнятості в постпандемічний період: міжнародний аспект. Економічна теорія. 2021. № 4. С. 73-94.*

51. *Кравцов С. Ринок праці країн ЄС як приклад регулювання зайнятості населення: сучасний стан. Україна: аспекти праці. 2020. № 1. С. 3-10.*
52. *Кравчук О. І., Варіс І. О., Рябоконь І. О. Соціальні ризики ринку праці під час війни в Україні. Інфраструктура ринку. 2022. Вип. 68. С. 199-207. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2022/68_2022/37.pdf.*
53. *Кривцова М. С., Сорока О. В. Покоління z як потенційний сегмент ринку праці. Економіка та суспільство. 2021. № 27. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/404/391.*
54. *Куліков Г. Трансформація ринку праці і зайнятості в умовах цифровізації економіки. Україна: аспекти праці. 2021. № 3. С. 16-22.*
55. *Кумачова А. С. Сучасні тенденції розвитку ринку праці в частині безробіття та скорочення активності в європейському регіоні. Ефективна економіка. 2021. № 4. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/4_2021/99.pdf.*
56. *Куровська Г. Застосування засад акторно-мережевого підходу в соціології професій. Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2022. № 1. С. 196-206.*
57. *Любомудрова Н., Гойчук В. Зміни на ринку праці в умовах воєнного стану та перспективи післявоєнного відновлення. Економіка та суспільство. 2022. № 40. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1462/1407.*
58. *Маршавін Ю., Кицак Т., Кирилюк В. Посилення конкурентоспроможності ринку праці України в нових соціально-економічних реаліях. Економіка та суспільство. 2022. № 40. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1438/1384.*
59. *Махсма М. Теоретичні та прикладні аспекти підвищення якості життя сільського населення України. Економіка та суспільство. 2022. № 38. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1260/1214.*
60. *Махсма М., Чуб О. Європейський досвід сприяння зайнятості молоді. Економіка та суспільство. 2022. № 40. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1492/1438.*
61. *Мельник М. І., Лещух І. В. Вплив збройної агресії рф на ендогенний потенціал регіонів України. Економіка України. 2022. № 9. С. 21-44.*
62. *Мельник Т., Завгородня Є. ІТ-сектор України на світовому ринку: 2022. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2022. № 6. С. 17-36.*
63. *Островський І. А., Волковська К. А. Зовнішні шоки та проблеми молодіжного безробіття. Ефективна економіка. 2021. № 1. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2021/110.pdf.*
64. *Павлюк Т. Аналіз соціального забезпечення безробітних на ринку праці у Вінницькому регіоні. Економіка та суспільство. 2025. № 71. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5543.*
65. *Павлюк Т. І. Стан та проблеми працевлаштування молоді в Україні. Ефективна економіка. 2020. № 12. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12_2020/99.pdf.*

66. *Палехова В. А. Сучасний стан та проблеми вітчизняного ринку праці. Інфраструктура ринку. 2020. Вип. 45. С. 206-213. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2020/45_2020_ukr/35.pdf.*
67. *Перегудова Т. Соціально-трудова інклюзія: теоретичні основи визначення. Економіка та суспільство. 2022. № 37. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1223/1178.*
68. *Перегудова Т. Структурні зміни попиту та пропозиції робочої сили в Україні. Україна: аспекти праці. 2020. № 2. С. 3-11.*
69. *Перегудова Т. В. Зайнятість у сфері цифрових платформ у контексті гідної праці. Економіка України. 2025. № 2. С. 71-85.*
70. *Перегудова Т. В. Наслідки війни в Україні для національного ринку праці та напрями підтримки зайнятості. Проблеми економіки. 2022. № 2. С. 184-191. URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2022-2_0-pages-184_191.pdf.*
71. *Підгірна В., Костащук В., Данілова О. Оцінка структури та тенденції зайнятості населення України в умовах трансформаційних змін. Економіка та суспільство. 2022. № 40. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1493/1439.*
72. *Плисенко Г. П. Підприємницька діяльність жінок в Україні та світі як елемент трансформації якості та структури робочої сили. Підприємництво та інновації. 2020. № 11-1. С. 102-106. URL: http://ei-journal.in.ua/index.php/journal/article/view/273/267.*
73. *Поплавська О. М., Шевчук О. В., Бабін С. М. Ринок праці силових структур України: гендерні диспропорції, шляхи подолання. Держава та регіони. 2021. № 4. С. 105-110. URL: http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2021/4_2021/19.pdf.*
74. *Прокопович-Павлюк І. В. Жінки на ринку праці України: статистична оцінка та можливості. Інфраструктура ринку. 2023. Вип. 70. С. 145-151. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2023/70_2023/28.pdf.*
75. *Прокопович-Павлюк І. В., Панчишин Т. В., Марець О. Р. Дослідження ринку праці України: гендерні аспекти. Інфраструктура ринку. 2021. Вип. 54. С. 201-207. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2021/54_2021/34.pdf.*
76. *Руденко Н. В., Лісогор, Л. С. Оцінка структурних змін зайнятості на регіональних ринках праці. Економіка, управління та адміністрування. 2021. № 4(98). С. 3-9. URL: http://ema.ztu.edu.ua/article/view/249611.*
77. *Сало Я., Базелюк О. Вплив пандемії covid-19 на ринок праці в Україні. Економіка та суспільство. 2021. № 33. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/868/833.*
78. *Семигіна Т., Федюк В. Цифрова компетентність як інструмент регулювання ринку праці. Економіка та суспільство. 2022. № 40. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1476/1422.*
79. *Смутчак З. Цифровізація економіки як чинник впливу на трансформацію ринку праці. Економіст. 2021. № 9. С. 44-45.*

80. *Стукан Т. М. Актуальні професії майбутнього для молоді на ринку праці України. Економіка та суспільство. 2021. № 24. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/169/162.*
81. *Тараєвська Л. С. Інфраструктурні елементи ринку праці України. Інфраструктура ринку. 2020. Вип. 39. С. 304-308. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2020/39_2020_ukr/52.pdf.*
82. *Тарлопов І. О. Статистичне оцінювання впливу освіти на зміну пропозицій трудових ресурсів на ринку праці. Економіка, фінанси, право. 2022. № 11. С. 22-25.*
83. *Фомішин С. В., Колесник Ю. В. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. Львів : Новий Світ-2000, 2021. 357 с*
84. *Храбан Т., Храбан М. Відображення в мас-медіа наслідків впливу війни на ґендерну сегрегацію на українському ринку праці. Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2024. № 2. С. 85-100.*
85. *Циган Р. М., Солодков Д. Є. Дослідження впливу старіння населення та трудових ресурсів на зростання економіки України. Ефективна економіка. 2022. № 5. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2022/96.pdf.*
86. *Чепурко Г. Ринок праці України: сучасні виклики та ризики. Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2022. № 3. С. 121-148.*
87. *Чернишова Л. І., Славенко Є. А. Особливості розвитку фрілансу як гнучкої форми організації праці персоналу в сучасних умовах розвитку економічних відносин. Економіка: реалії часу. 2022. № 5. С. 49-58. URL: https://economics.net.ua/files/archive/2022/No5/49.pdf.*
88. *Штундер І. Ринок праці України в умовах воєнного стану. Економіка та суспільство. 2022. № 40. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1453/1398.*
89. *Штундер І., Хрустальова В. Ринки освітніх послуг та праці в Україні. Товари і ринки. 2022. № 3. С. 4-18.*
90. *Юрик Я. Міжстатусна мобільність на ринку праці України. Економіка і прогнозування. 2022. № 4. С. 65-87.*
91. *Якобчук В. П., Ходаківський Є. І., Довженко В. А., Захаріна О. В., Іванюк О. В., Кравець І. В., Литвинчук І. Л., Симоненко Л. І., Тищенко С. В., Пугачова Н. С. Економічна теорія : підручник. Київ : Ліра-К, 2022. 450 с.*

Інтернет-ресурси:

92. Державна служба зайнятості. URL: https://dcz.gov.ua/.
93. Законодавча база Верховної Ради України. URL: http://www.zakon.rada.gov.ua.
94. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського URL: http://www.nbuv.gov.ua.
95. Офіційний сайт Державної служби статистики України URL: http://www.ukrstat.gov.ua.